

Biblija – Stari Zavjet

2019./2020.

ponedjeljak 11:15, srijeda

10:15, ECTS 6, amdg.eu

Prva knjiga o Makabejcima – 1 Mak

Relikvije Makabejaca u crkvi Sv.
Andrije u Kölnu

- * u zemlji**
- * pristup nevolji ne samo teološki**
- * najhebrejskije knjige, na grčkom (LXX)
deuterokanonske**
- * grčka vlast**

Juda Makabej

- naslov po sljedbenicima
- djeluje od c3 do c9
  - u hvalospjevu “lavić” (1 Mak 3,4) – usp. Post 49,9
- jedan od 5 braće (2,3-5)
  - sinovi gorljivog Matatije (c2)
- revnost za νόμος i διαθήκη (2,27.50.57)
- Zakon i Savez
  - koji su od 1,11 stavljani u pitanje:
- ⇔ “savez s narodima”
  - Simbol u 1,54; 6,7
- “Grozota pustoši”

“Helenizacija”

- *Podjela (1 Mak 6,24):*
  - “sinovi našega naroda zamrziše nas”(6,24)
    - *Želja u 1,11:*
- “kao drugi narodi” (1,11)
  - kao kod uspostave kraljevstva (1 Sam 8)
  - *Lukavstva (1,30; 6,62; 7,27):*
- nadglednik govori o miru prije napada (1,30)
- kralj gazi zakletvu (6,62)
- Nikanor himbeno miroljubiv (7,27)
  - *Univerzalizacija u 2,10:*
- Svi narodi uzeli po dio Izraela (2,10)

Govor o Bogu

- “svi koji se u nj uzdaše, ne poklekoše nikada” (1 Mak 2,61)
- “οὐρανός” – ni imenicom “Bog”, ni imenom “יהוה”
  - Judin govor o Bogu u 3,19.60:
- od Neba dolazi jakost (3,19)
- “bit će kako Nebo hoće” (3,60)
  - Opis u 3,50; 4,40.55:
- vape k Nebu, upravljaju hvalu k Nebu
  - Molitva u 4,24:
- “ono je dobro i njegova je ljubav vječna” (4,24)
  - Bog u 4,11:
- “Onaj koji izbavlja Izraela” (4,11)

Nova sila – Rim

- vrlo pozitivno prikazan
  - dobar saveznik (8,1.12)
    - Moćan 1 Mak 8,2-8:
  - od Galije i Hispanije do Indije
    - demokratska vlast (8,15)
  - Senat (8,15)
- prvi govor Izraelaca u Senatu (8,20), plod u 8,22:
- ugovor na brončanim pločama (sadržaj: 8,23-32)
  - učinak?
  - i dalje sukobi
- Jonatan c10-12 (zlatno doba 9,73); Šimun c13-16

Rimsko carstvo 200. – 100. pr. Kr

Druga knjiga o Makabejcima – 2 Mak

**Povijest Jude
Makabeja**

Predgovor i pogovor

- Predgovor (2 Mak 2,19-32) ističe:
- **Juda Makabej (19)**
  - ni otac, ni braća
- **pravi uvod: pregled sadržaja (19-22)**
  - izvori (2,23):
- **πέντε βιβλίων (v23) – iz toga (v26):**
- **skripta! επιτομή (v23.26)**
  - dvije nakane u 24s:
- **ἱστορία (v24); ψυχαγονία – vježbanje duše (v25)**
  - Pogovor u 15,37-39:
- **“ja” v38 (“mi” u predgovoru)**
- **ἀκοή (15,39) – slušanje (↔ ἀναγινώσκειν – čitati 2,25)**
- **Hebrejci (15,37)**

Juda Makabej

- nakon predgovora (2,19) tek u 2 Mak 5,27
  - općenito da se povukao u “pustinju” i u “gore” (5,27)
- sve do c8 opis drugih ljudi i događaja
  - za razliku od 1 Mak često samo nadimak: Makabej
- okuplja vojsku (8,1) → pobjeđuje τὰ ἔθνη (v5)
- “narodi” = “pogani”
  - duhovni vođa (8,16):
- hrabri vojsku (v16)
- u 2 Mak prisutan do kraja

Važan prorok Jeremija

- Gdje skriva Kovčeg 2 Mak 2,4?
- gdje je „Mojsije motrio Božju baštinu“ (2,4)
  - posljednje proroštvo u 2 Mak 2,7s:
- Skriveno do Okupljanja
- Slava kao kod Mojsija i Salomona

Zagovornik i pomoćnik

- ❑ Jeremija posljednji put u Bibliji (2 Mak 15,13-15):
- u snu Jude Makabeja, kakav? (v13)
- Časni starac (2 Mak 15,13)
  - ❑ Što radi?
- moli za narod i sveti Grad (v14)
  - ❑ Zagovornik
  - ❑ Pomoćnik (v15)
- pruža zlatan mač (v15)
- = Riječ?

Obnova hrama (Očišćenje)

- 1 Mak 4,36-60; 2 Mak 10,1-8
  - Makabej suradnik i demokrat:
  - “očistimo, posvetimo” (1 Mak 4,36); vijećanje (v44)
    - Stanje u hramu (1 Mak 4,38 – usp. 1,54; 6,7):
  - Pustoš i pepeo, oskvrnjen oltar, zarasle ruševine
  - I po gradu (2 Mak 10,2)
    - 4 reakcije u 4,39-41:
  - Potreseni (1 Mak 4,39), mole (v40)
  - Ratovanje i obnova istovremeno (v41) – kao Neh
-
- Radikalno pročišćenje (4,45):
  - Obeščašćeni žrtvenik uklonjen
    - Duhovni autoritet u 4,42s i 46:
  - svećenik (v42s) i prorok (v46)

Obnovljeno bogoslužje

- ❑ Od čega nov žrtvenik (1 Mak 4,47; 2 Mak 10,3)
- od “neklesanog kamenja”
  - usp. Izl 20,25
  - ❑ Cjelokupna obnova (1 Mak 4,48s):
- Svetište (Hekal), unutrašnjost, predvorje (1 Mak 4,48)
- Novi liturgijski predmeti (1 Mak 4,49.51; 2 Mak 10,3)
  - ❑ Novo bogoslužje (1 Mak 4,53):
- Žrtve paljenice
  - ❑ Čuvari (1 Mak 4,61 usp. 6,7)

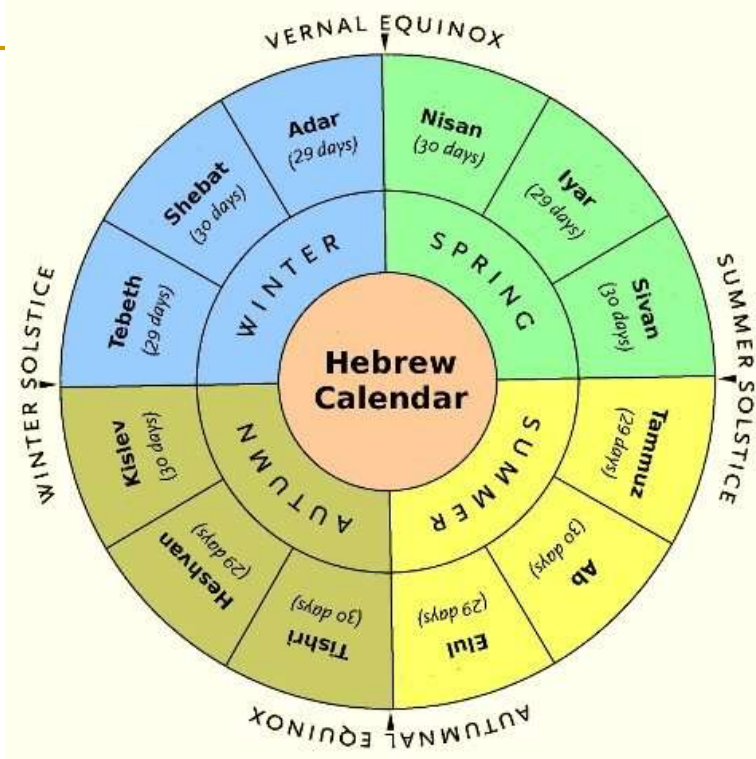
Plodovi

- Narod u 1 Mak 4,55.58?
- Klanjanje pred Bogom (4,55)
- Velika radost (58 usp. Neh 8,12)
  - Molitva (2 Mak 10,4):
- Za budućnost: “više nikad ovako”
  - “demokratski” propisan blagdan (1 Mak 4,59: 2 Mak 10,8 usp. Neh 8,13):
- Juda, braća, sva zajednica – ἐκκλησία (1 Mak 4,59)
- Javno zaključili, izglasali (2 Mak 10,8)
  - Javno mnijenje: tko je vodio očišćenje hrama (2 Mak 10,7)?
- Bog

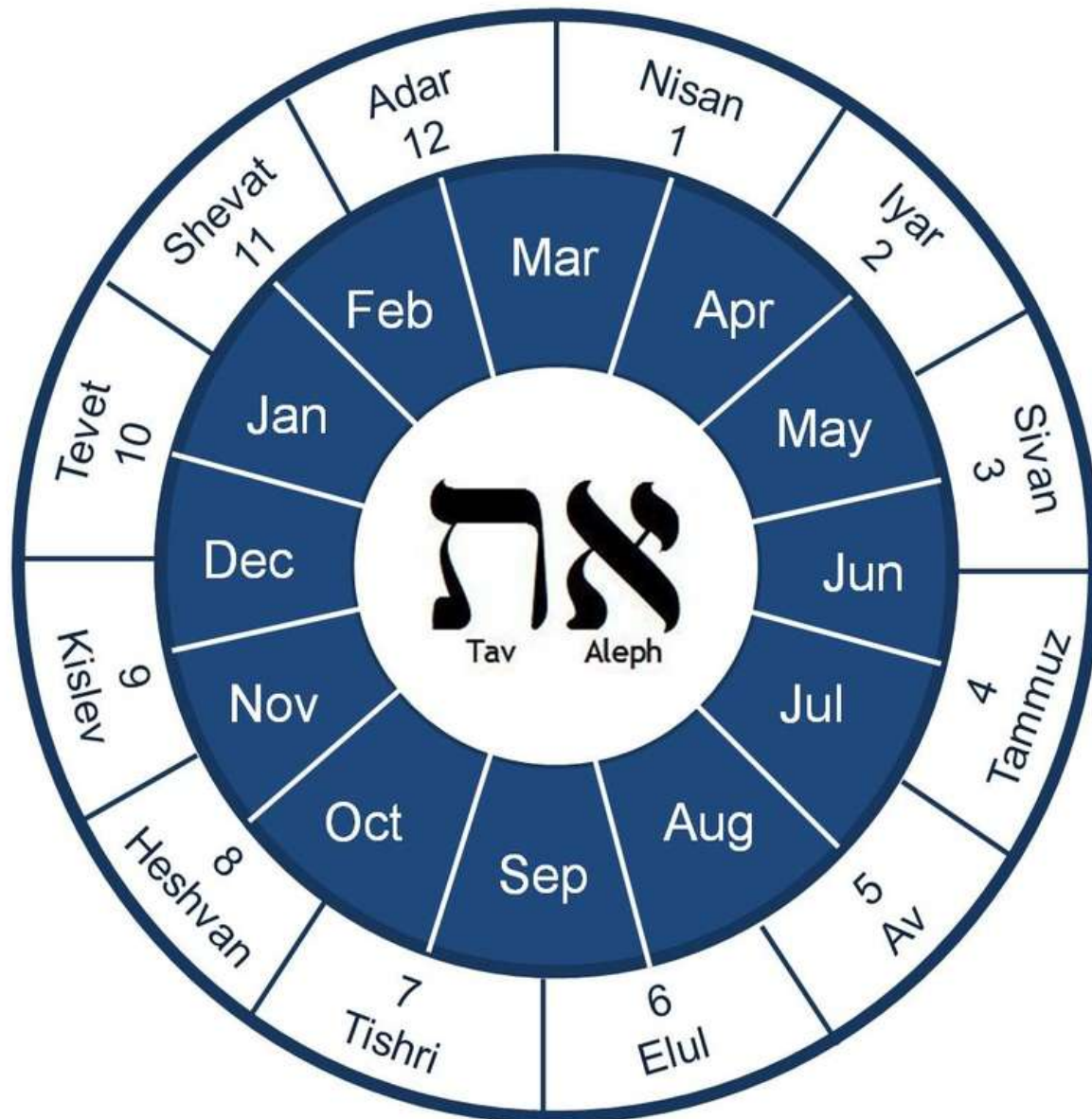

Velik blagdan

- Datum (1 Mak 4,52.59; 2 Mak 10,5)?
- 25. Kislev 148. (= 164. pr. Kr)
  - Usp. poganske žrtve 25. kisleva (1 Mak 1,59; 2 Mak 10,5)
  - SZ – lunarni kalendar (mjeseci)
- 1. Nisan ili Aviv (proljeće) – *Pasha*
- 2. Ijar ili Ziv
- 3. Sivan – *Pedesetnica (blagdan sedmica)*
- 4. Tamuz
- 5. Ab
- 6. Elul
- 7. Etanim ili Tišri (jesen - rujan) – *Blagdan sjenica (Sukot), Jom Kippur (Dan Pomirenja)*
- 8. Marhešvan / Hešvan / Bul
- 9. Kislev (zima – studeni/prosinac)
- 10. Tevet
- 11. Švat
- 12. Adar – Purim

Mjeseci

Dan posvete žrtvenika

- Ispunjenje Judine molitve iz 4,33 u 4,54?
- “Pjesme” (1 Mak 4,54)
  - Produženo slavlje: koliko dana? (1 Mak 4,56.59; 2 Mak 10,6)
- osam
  - Nalik kojem blagdanu (2 Mak 10,6 usp. Lev 23)?
- Blagdan sjenica, ali: spomen na makabejsku gerilu
  - Do danas prema: 1 Mak 4,50; 2 Mak 10,3
- “Zapalili svjetiljke u hramu” – blagdan *svjetla*: Hanuka
- חַנּוּכָּה *hanak* – posvetiti (1 Kr 8,63: Salomonov hram)

